
ПРОГЛАС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 2, 2006 (год. XV), ISSN 0861-7902

ГОДИШНИНИ И ЮБИЛЕИ

ОТ СЪРЦЕ ЗА ЮБИЛЕЯ НА ДОЦ. Д-Р ЙОРДАНКА МАРИНОВА

Доц. д-р Йорданка Маринова навърши възрастта на мъдрите, но е все така усмихната, красива и жизнерадостна, както преди 40 години. И това не е случайно. Доц. Маринова има здрав корен, израснала е в почтена, честна и трудолюбива семейна среда, сама е постигнала успехите в своята научна кариера и което е най-важно, когато става дума за юбилея – тя е създала прекрасно семейство с деца и внуци, които могат спокойно да се гордеят с нея.

И макар че вярваме на думите на поета, че “настъпва сезонът, когато спомените от детството идват неповикани”, за нас, колегите и студентите, с които доц. Маринова е общувала и общува, “сезонът” на възрастта за удовлетворение и равностетка е само повод, за да изразим още веднъж съпричастност и доволство от това, че сме работили, работим и ще работим още с такъв човек като Йорданка Маринова.

До голяма степен изборът на темата, която ще изследваме, зависи от индивидуалността на учения. В това отношение Йорданка Маринова като интелект, характер, визия и духовно присъствие напълно съответства на избраните от нея проблеми, които можем да обединим със семите

диалогичност, движение, жива реч. Доц. Маринова умее да анализира, съпоставя и помирява различни гледни точки, но винаги откроява и подчертава своята позиция и като правило след задълбочени изследвания. Нейният научен текст, макар че притежава общите и задължителни категориални признаци обобщеност-абстрактност и логическа последователност, се отличава със своята индивидуалност, концентрирана в ясен и прецизен изказ, представящ в най-голяма степен научноизследователската ѝ идентичност.

Научният текст на доц. Маринова се чете(декодира) с лекота, но само от този адресат, който освен научни интереси има и сърце, за да разбере не толкова самия проблем, а гледната точка при неговото интерпретиране и така да бъде съчастен към процеса на научно търсене. Защото истинският научен текст не е просто поредното научно изследване, той е знак по пътя на научни търсения на своя автор и в някаква степен винаги съхранява в себе си и частица от него. Ако ние съумеем да уловим тази частица, ще разберем и по-добре същността на научния проблем. Така например в дисертацията и в книгата “Пряката реч в българския книжовен език” (С., 1983 г.) прецизното описание и класификации на синтактичното единство и синтактичното цяло по структурни, семантични и формални особености, на чуждата реч с нейните разновидности – пряка, косвена и полу-пряка, минава през примери, макар и подбрани измежду хиляди, от художествената реч, които също показват и предпочитанията на авторката към определен тип повествование. Езиковият факт, конкретният пример не е абстрактен, той е продуктът, който дава възможност да докажем собствената си теза и в същото време ни дава информация и за учения, който го е избрал измежду многото, за възможността, макар и само в примера, да внуши и част от своята сетивност и чувственост.

Научните текстове на доц. Йорданка Маринова са предназначени за адресат, който, освен че задоволява научните си интереси, може и да чувства текста, като по този начин открива и онази подтекстовост, която съхранява духовния свят на този автор. Така например в хабилитационния труд, издаден като книга, “Глаголи с ограничена семантична структура в българския книжовен език”, В.Търново, 1996 г., Маринова прониква в същността на един изключително актуален проблем, който изяснява от три страни – ономаσιологична, семантична и синтактична, но и с прагматична насоченост. За първи път в българския език се намира отговор на въпрос, който вероятно не сме си поставяли самите ние, но след прочитане на монографията откриваме и за себе си колко богати и неизследвани въз-

можности крие езикът ни, каква е неговата вербална система, колко проблема, свързани с нея, не са били проучавани и още нещо – откриваме с каква обич авторката е обгрижвала всеки от тези глаголи, за да ни каже, че нищо не започва от нас и не свършва с нас. И колкото и даден проблем да е по-общ или по-частен, той трябва да се изследва със сърце и дух, а не със самочувствие и надменност, с незабелязване на стореното преди нас. В този смисъл монографията е изключително ценна като послание към бъдещите изследователи.

Езикът и стилът на доц. Маринова е образец за добро и ясно писане, за точност и конкретност, за мисловна пълнота. Да бъдеш разбран, не означава да не използваш езика на съответната наука, да не използваш научни термини и словосъчетания, които съответстват на изискванията на научния текст. Но и онези изрази и примери, които маркират интелектуалната експресивност на текста, са важна предпоставка за неговото осмисляне, за разбирането и на индивидуалността на учения. Пример за тази наша теза са стилистико-семантичните разработки на доц. Маринова, в които откриваме особеностите на стилистично интерпретираните проблеми за вторичната номинация на равнището на текста, особено в романа на Вазов “Под игото” при наименованията на героите. Също и пряката реч е стилистично интерпретирана в различни художествени текстове. Специално внимание в това отношение заслужава стилистичното разглеждане на възможностите на полупряката реч, на вътрешния монолог и диалог, текстови явления, които имат не чисто лингвистична, а филологическа същност. Интересни са наблюденията на типовете вътрешна пряка реч, при които стилистичните характеристики са тясно свързани с паралингвистичните средства при формиране на въвеждащите структури в синтактичното цяло: мисловна вътрешна реч, истинска вътрешна реч (вътрешно говорене), хипотетична пряка реч, потенциална, вътрешна скрита реч с примери от произведения на Ем. Станев и Д. Димов.

Нямаме за цел да цитираме всички научни текстове на доц. Маринова, тъй като те са включени в библиографския преглед, но за всички тях е характерен този ясен и пестелив, необременен с излишна терминология, спокоен и сериозен изказ, който предполага уважение и доверие към автора. Именно този научен изказ позволява и ясно да се открият смисловите (концептуални) центрове в научните текстове на Йорданка Маринова, които можем да обобщим така.

На първо място, **диалогичността** като състояние, живот, търсене, свобода. Защото диалогичните единства не са просто описани и класифицирани в дисертацията, статиите и монографията на Й. Маринова. Те са

получили вниманието на прецизен изследовател, който намира тяхното място в системата българския език, на равнището на текста не самоцелно, не заради самите тях, а като част от уникалната възможност на човека да общува, да бъде винаги субект и обект, който има свое определено място в необикновеното езиково пространство. И още нещо. Диалогът, пряката реч оживяват в текстовете на Маринова, защото и самите примери са ексцерпирани със сърце от най-добрите произведения на художествената ни литература, затова техният контекст е подтекстов, той не е вербално изразен, но за този, който “чете” текста, съществува.

Видовете реч като феномен стават научна съдба на доц. Маринова и за по-нататъшните изследвания. В тази посока нейните трудове ще останат задължителни научни текстове, които трябва да познаваме, за да изследваме и на езиково и речево, и на текстово равнище тези категории.

На второ място, диалогичната реч продължава и по друг начин в изследванията на Маринова, проектирана в една морфолого-семантична категория – **глагола, глаголите с ограничена семантична структура**, при които външната дефективност (ограниченост) крие толкова възможности за изразяване, което още веднъж потвърждава безспорния езиков усет на учения да вижда това, което другите не са описали.

На трето място, диалогичността като сема се актуализира в следващите години при разработване на проблемите на **българската книжовно-разговорна реч**. Дългогодишната и продължаваща работа на Й. Маринова в комплекната група за разговорната реч и нейните търсения в тази посока са винаги организирани от един основен проблем – поведението на частите на речта в живата реч. Морфологичното равнище на книжовно-разговорната реч е обект на изследване в значителни научни текстове, но особено интересни са изследванията за частиците, предлозите и междуметията.

Неразривна част от основния научен проблем – диалога – на Й. Маринова е нейната **преподавателска работа**. Близко четири десетилетия съвместна работа с нея могат да се характеризират с много малко прилагателни: сериозна в работата, но усмихната с колегите, точна, прецизна, отговорна, колега, на когото можеш за разчиташ и вярваш. Без пропуснат учебен час, без несериозно отношение към учебния процес, с подчертана взыскателност към себе си и към студентите. Вродената самодисциплина и чувството за отговорност са основните предпоставки за един **достоеен** преподавателски път с ясно очертана цел – да даде на студентите най-новото, да го поднесе най-ясно, и то прагматично мотивирано така, както

е необходимо за бъдещия филолог. Винаги съм споделяла и съм се учила от нейната позиция, че студентите трябва да познават преди всичко системата на българския книжовен език, морфологичните категории, граматичните значения и форми. Със стегнатост, ритъм и мярка са лекционните курсове, които доц. Маринова започва да чете преди 20 години, по морфология на съвременния български език на студентите по българска филология, а също по всички дялове от науката за езика на студентите от Педагогическия факултет. И ако в първите години в педагогическите специалности техният обем отговаряше на реалните потребности за един бъдещ начален учител, без който децата не могат, то днес, когато часовете са силно редуцирани, доц. д-р Й. Маринова като отговорен преподавател трансформира своя курс така, че основните неща, които задължително трябва да се научат, да бъдат обхванати. При това тя намира начини да накара студентите да работят и извън лекционните часове.

Кръглата годишнина на доц. д-р Йорданка Маринова е само повод отново да ѝ пожелаем да съхрани своя дух, важен за нея като морфологията за българския език, защото той е полезен и за нас, нейните колеги и студенти. В личен план бих казала, че за мен Университетът е неразривно свързан с нейната харизматична личност, с нейното присъствие, от което ставаме всички по-добри и по-мъдри.

Христина Станева